

Тема 6

Підприємство та підприємництво

План

6.1. Підприємство як суб'єкт економічної системи. Класифікація підприємств.

6.2. Капітал підприємства та його кругообіг.

6.3. Витрати. Типологія виробничих витрат.

6.4. Дохід та прибуток підприємства.

6.1. Підприємство як суб'єкт економічної системи. Класифікація підприємств.

Ринкова економічна система ґрунтується на конкуренції, вільному ціноутворенні та свободі підприємництва. Підґрунтям підприємництва або підприємницької діяльності є економічний інтерес – отримання прибутку. Вона охоплює різні сфери господарської діяльності: виробництво, торгівля, фінанси, посередницька та страхова діяльність.

Підприємництво – це самостійна, ініціативна діяльність, спрямована на виробництво товарів та надання послуг з метою отримання прибутку і передбачає здійснення нововведень, використання власних коштів та готовність ризикувати.

Мета – максимізація доходу в результаті спрямування зусиль підприємця на певний об'єкт. Об'єкт підприємництва – сукупність певних видів економічної діяльності, в межах якої через комбінацію ресурсів підприємець досягає максимізації доходу. Суб'єкти підприємницької діяльності: приватні особи, групи юридичних або фізичних осіб, держава.

В економічній літературі в залежності від змісту підприємницької діяльності виділяють такі типи підприємств:

- виробниче;
- фінансове;
- торговельне;
- інноваційне;
- посередницьке;
- страхове.

Виробниче підприємництво є найважливішим, визначальним видом підприємницької діяльності, спрямованим на виробництво товарів, послуг, інформації, духовних цінностей. Функція виробництва в цьому

підприємстві – головна. Діяльність вважається доцільною, якщо річний прибуток становить 15 – 20% від витрат.

Комерційне підприємство здійснює операції з купівлі-продажу або перепродажу товарів і послуг. Представниками комерційного підприємства є різні торговельні організації, що продають споживчі товари та засоби виробництва. Комерційне підприємство доцільне за умови, що чистий прибуток становитиме 20–30% грошової виручки.

Посередницьке підприємство полягає зведенні зацікавлених у взаємній угоді сторін. За надання послуг підприємець отримує дохід. Посередницькі фірми можуть надавати інформаційні, консультаційні, маркетингові послуги. В Україні система посередництва ґрунтується на попередніх замовленнях.

Фінансове підприємство є різновидом комерційного, в якому об'єкт купівлі-продажу – гроші, валюта та цінні папери. В Україні цей вид підприємницької діяльності перебуває на початковому етапі становлення. Учасниками фінансового підприємства є комерційні банки, фондові біржі, окремі фірми. Підприємницька діяльність вважається доцільною, якщо фінансові угоди забезпечуватимуть прибуток на рівні не нижче 5–15%.

Страхове підприємство – це особлива форма фінансового підприємства, коли підприємець отримує страховий внесок від клієнта, який повертається тільки при настанні застрахованого випадку. В умовах ринку страхове підприємство захищає бізнес і населення, а також забезпечує прибуток. В сучасній економіці України страхову діяльність здійснюють державні організації, акціонерні товариства, кооперативи. На початок 2002 року було видано ліцензій на здійснення підприємницької діяльності 268 страховим організаціям.

Спільним для всіх видів підприємницької діяльності є їх спрямування на отримання доходу.

Фірма – це юридична особа, від імені якої підприємство здійснює свою господарську діяльність. Існують такі види підприємств:

1. За формою утворення статутного капіталу:
 - унітарні (власник – одна особа);
 - корпоративні (двоє і більше осіб об'єднують свою власність).
2. За організаційно-правовою формою:
 - одноосібне володіння (індивідуальне) – це підприємство, власником якого є одна особа чи сім'я, яка здійснює господарську діяльність від свого імені на умовах повної відповідальності;

- товариство (партнерство) – двоє і більше людей об'єднують своє майно і зусилля для здійснення підприємницької діяльності на засадах розподілу доходу і ризику.

Види товариств:

1) повне товариство – господарське товариство, співвласники якого несуть повну солідарну відповідальність за зобов'язаннями товариства, яка поширюється і на їх особисте майно (тобто учасники повного товариства несуть відповідальність усім своїм майном).

2) товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ) – господарське товариство, співвласники якого несуть обмежену відповідальність, тобто тільки майном підприємства.

3) товариство з додатковою відповідальністю (ТДВ) – господарське товариство, статутний капітал якого поділений на частки між співвласниками, які несуть відповідальність у розмірі своїх вкладів, а у разі недостатності – також своїм майном;

4) змішане (командитне) товариство – складається з дійсних членів, які несуть відповідальність по зобов'язанням товариства усім своїм майном, та членів-вкладників, які відповідають лише своїми внесками;

5) корпорація (акціонерне товариство) – це підприємство, статутний капітал якого поділений на певну кількість часток рівної номінальної вартості (акцій), учасники якого несуть відповідальність у межах вартості своїх акцій.

Види акціонерних товариств:

- публічне (ПАТ) – акції якого вільно продають та купують на фондовому ринку;

- приватне (ПрАТ) – акції якого не випускаються або випускаються без права вільної купівлі-продажу.

Акція – цінний папір, який випускає акціонерне товариство (емітент). Усі інвестори, що купили акції, стали співзасновниками акціонерного товариства. Акція підтверджує, що її власник має право на частку компанії. На фондовому ринку акції купують з метою отримання доходу за рахунок дивідендів. Якщо на кінець звітного періоду акціонерне товариство отримало прибуток і керівництвом було прийнято рішення розподілити прибуток між учасниками, а не інвестувати у розвиток компанії, то власники акцій отримують дивіденди. Проте інвестиції – завжди ризик, тому немає жодних гарантій отримання дивідендів, адже компанія може зазнати битків або на загальному зборі акціонерів буде прийнято рішення не розподіляти прибуток між учасниками.

3. За розміром (зокрема за кількістю працівників):

- малі (не більше 50 осіб);

- середні (до 250 осіб);
- великі (понад 250 осіб).

4. За формою власності:

- державні – повністю перебувають у державній власності;
- колективні – перебувають у власності колективу;
- комунальні – належать громаді, підпорядковуються органам місцевого самоврядування;
- приватні.

5. За національною приналежністю капіталу:

- спільні – національна компанія об'єднана з іноземними інвесторами для створення місцевого підприємства;
- іноземні – належать іноземним власникам;
- національні.

6. За метою та характером діяльності:

- комерційні;
- некомерційні.

Підприємства можна об'єднувати у різні структури: асоціації, картелі, синдикати, трести, консорціуми, франчайзинги тощо. Розглянемо деякі з них.

Асоціації – це договірне об'єднання, створене з метою централізації виробничих та управлінських функцій. Асоціація не має права втручатися в господарську діяльність підприємств-учасників. Вона є добровільним об'єднанням фізичних і юридичних осіб, тому її члени можуть бути учасниками інших господарських об'єднань.

Альянс – стратегічна домовленість незалежних фірм про досягнення певної комерційної мети за рахунок співробітництва й отримання синергетичного ефекту.

Корпорація – це договірне об'єднання підприємств з метою консолідації їх господарської діяльності. Підприємства-члени корпорації зберігають права юридичної особи, певну фінансову незалежність і виробничо-господарську самостійність. Вони можуть добровільно вступати та безперешкодно виходити з корпорації.

Консорціум – це тимчасові статутні об'єднання підприємств з метою фінансування здійснення певних завдань, програм і проектів, після чого ліквідується. Має статус юридичної особи. Підприємства можуть входити до складу одночасно кількох консорціумів.

Концерн – це статутне об'єднання підприємств на основі фінансової залежності від одного або групи учасників, з централізацією різних функцій.

Бувають вертикальні (об'єднання підприємств різних галузей) та горизонтальні (об'єднання підприємств однієї галузі). Створюється у вигляді

материнських і дочірніх або сестринських (компанії-учасники здійснюють взаємний обмін акціями, впливають на запроваджену концерном політику, але залишаються під єдиним керівництвом). Сьогодні концерн – найбільш розповсюджена форма інтеграції компаній в світі.

Картель – договірне об'єднання підприємств однієї галузі для різних напрямків спільної комерційної діяльності з метою знищення конкуренції між ними та створення монополії. Картельна угода передусім координує збутову діяльність підприємств. В більшості країн світу картельні угоди заборонені антимонопольним законодавством (окрім сфери сільського господарства).

Конгломерат – це група підприємств, які належать одній фірмі, виробляють різноманітні товари і не конкурують між собою.

Пул – це тимчасове об'єднання підприємств із акумулюванням прибутку і єдиному фонді із подальшим його розподілом між учасниками.

Синдикат – це об'єднання однорідних підприємств, що реалізують виготовлену продукцію через спільну контору. Така контора організовується у формі торгової фірми, яка укладає угоду з учасниками синдикату про однакові умови реалізації своєї продукції.

Трест – це інтеграція підприємств одного напрямку діяльності до єдиного виробничого комплексу, учасники якого втрачають свою самостійність, а координація їх діяльності здійснюється з єдиного центру. Трест – це найбільш жорстка форма інтеграції підприємств. Трести, як форма інтеграції, були поширенішими за командно-адміністративної ринкової економіки за часів СРСР.

Франчайзинг – це організація бізнесу, коли компанія (франчайзер) передає певній фізичній особі чи компанії (франчайзі) право на продаж продуктів та послуг цієї компанії. Франчайзі зобов'язується продавати продукт чи послугу по заздалегідь визначеним законам і правилах ведення бізнесу, що встановлює франчайзер.

Холдинг – це акціонерна компанія, яка володіє контрольним пакетом акцій однієї або декількох корпорацій, керує їх діяльністю та визначає загальну стратегію розвитку.

6.2. Капітал підприємства та його кругообіг.

Фактори виробництва, що перебувають у власності або розпорядження підприємства складають його кошти або капітал. Вони постійно перебувають у русі й проходять три фази:

I фаза – закупівля необхідних факторів виробництва, зокрема, засобів виробництва та робочої сили. У цій фазі кошти підприємства набувають грошової форми (у сфері обігу).

II фаза – виробництво товарів, кошти підприємства набувають продуктивної форми (сфера виробництва).

III фаза – продаж готової продукції, кошти перебувають у товарній формі (сфера обігу).

Кругообіг капіталу (коштів) підприємства – це проходження ними трьох фаз та послідовне набуття трьох форм – грошової, продуктивної та товарної. Кругообіг капіталу (коштів) підприємства є безперервним процесом і має назву оборот коштів. Він характеризується часом та швидкістю. Час обороту капіталу об'єднує час виробництва та обігу.

Залежно від особливостей участі різних складових капіталу (коштів) підприємства у виробничому процесі розрізняють основний і оборотний капітал.

Основний капітал – це частина продуктивного капіталу підприємства, яка бере участь у багатьох кругообігах та лише частково переносить свою вартість на продукт. До основного капіталу зараховують: машини, устаткування, інструменти тощо. Процес перенесення вартості основного капіталу підприємства на новостворений продукт називається амортизацією. Вартість основного капіталу, що переноситься протягом року складає річні амортизаційні відрахування. Їх сума зосереджується в амортизаційному фонді, кошти якого використовуються на капітальний ремонт чи оновлення морально або технічно зношеного обладнання. Річна норма амортизації визначається за формулою (6.1):

$$A^{\wedge} = \frac{A_p}{OK_{3AG}} \times 100\%, \quad (6.1)$$

де A^{\wedge} - річна норма амортизації;

A_p – амортизаційні відрахування;

OK_{3AG} – загальна вартість основного капіталу підприємства.

Розрізняють різні методи амортизації, зокрема лінійний та метод прискореної амортизації. Розглянемо приклад розрахунку амортизаційних відрахувань лінійним методом амортизації.

Прямолінійний метод нарахування амортизації передбачає рівномірний розподіл вартості на експлуатаційний строк.

Ліквідаційна вартість – це сума коштів, яку підприємство очікує отримати від реалізації необоротних активів після закінчення строку їх експлуатації.

Строк корисного використання (експлуатації) – це очікуваний термін використання необоротних активів.

Задача 1.

Первісна вартість споруди – 200 000 грн. Ліквідаційна вартість може скласти 20 000 грн. Очікуваний строк корисного використання – 10 років. Розрахуємо амортизаційні відрахування за рік за формулою (6.3):

$$A_M = (P_B - L_B), \quad (6.3)$$

де A_M – амортизаційні відрахування;

P_B – первісна вартість;

L_B – ліквідаційна вартість.

Амортизаційні відрахування за рік складають:

$$(200\,000 - 20\,000) \div 10 = 18\,000 \text{ (грн.)}$$

Місячна сума амортизації становитиме:

$$18\,000 \div 12 = 1\,500 \text{ (грн.)}$$

Відповідь: Сума місячних амортизаційних відрахувань становить 1 500 грн.

Прямолінійний метод нарахування амортизації найпоширеніший у світі за свою простоту в розрахунках. Такий метод застосовується для тих об'єктів, що протягом експлуатаційного строку виконують однаковий обсяг робіт. Проте він не враховує таких факторів:

- моральний знос;
- виробничі потужності у різні пори року;
- витрати на ремонт.

Розглянемо ще один приклад розрахунку амортизаційних відрахувань, тільки вже кумулятивним методом. За цим методом річна сума амортизації визначається як добуток вартості, яка амортизується (6.4).

$$A_p = (P_B - L_B) \times K_K, \quad (6.4)$$

де A_m – амортизаційні відрахування;

P_b – первісна вартість;

L_b – ліквідаційна вартість.

K_k – кумулятивний коефіцієнт.

Задача 2.

Первісна вартість будівлі дорівнює – 300 000 грн, ліквідаційна – 0 грн.

Термін експлуатації – 4 роки.

Розрахуємо кумулятивний коефіцієнт.

Сума чисел років експлуатації: $1+2+3+4 = 10$.

1 рік: $4 \div 10 = 0,4$

2 рік: $3 \div 10 = 0,3$

3 рік: $2 \div 10 = 0,2$

4 рік: $1 \div 10 = 0,1$

Розрахуємо річну суму амортизації для кожного року окремо.

Рік	Річна сума амортизації, грн	Накопичена амортизація на кінець року, грн	Залишкова вартість об'єкту на кінець року, грн
1	$300\,000 \cdot 0,4 = 120\,000$	120 000	$300\,000 - 120\,000 = 180\,000$
2	$300\,000 \cdot 0,3 = 90\,000$	$120\,000 + 90\,000 = 210\,000$	$300\,000 - 210\,000 = 90\,000$
3	$300\,000 \cdot 0,2 = 60\,000$	$210\,000 + 60\,000 = 270\,000$	$300\,000 - 270\,000 = 30\,000$
4	$300\,000 \cdot 0,1 = 30\,000$	$270\,000 + 30\,000 = 300\,000$	$300\,000 - 300\,000 = 0$

Залишкова вартість зменшується доки не досягне ліквідаційної.

Місячна сума вартості визначається діленням річної на 12.

Оборотний капітал підприємства – це та частина продуктивного капіталу, яка бере участь в одному кругообігу і свою вартість повністю переносить на новий продукт. До оборотного капіталу належить: сировина, матеріали, комплектуючі тощо.

Час обороту основного капіталу визначають, як відношення початкової його вартості на суми річних амортизаційних відрахувань.

Час обороту оборотного капіталу визначають, як відношення вартості оборотного капіталу до суми вартості, перенесеної протягом року.

Основний капітал підприємства зношується фізично й морально. Фізичне зношення – це втрата частини вартості капіталу та техніко-експлуатаційних властивостей під час експлуатації чи бездіяльності. Моральне зношення – це втрата вартості основного капіталу в результаті впровадження досягнень науково-технічного прогресу.

6.3. Витрати. Типологія виробничих витрат.

Витрати виробництва – це вартість усіх економічних ресурсів, залучених у виробничому процесі.

Платежі, що їх повинна робити фірма для залучення до виробництва необхідних ресурсів складають економічні витрати, що об'єднують:

- зовнішні (явні) – оплата ресурсів від зовнішніх постачальників (які не є власниками фірми);

- внутрішні (неявні) – витрати фірми на використання власних ресурсів.

За терміном використання економічних ресурсів бувають:

- короткострокові;

- довгострокові.

Витрати в короткостроковому періоді поділяють на постійні, змінні, сукупні, середні і граничні.

Постійні витрати – це витрати, які не залежать від обсягів виробництва. Прикладами таких витрат є оренда, земельний податок, проценти по кредитах, заробітна плата постійним працівникам, утримання будівель тощо.

Змінні витрати – це витрати, які безпосередньо залежить від обсягу виробництва. Вони включають: витрати на сировину, матеріали, електроенергію, комплектуючі, оплата праці найманих працівників, транспортні послуги (логістику передану на аутсорсинг).

Сукупні (загальні) витрати – це витрати на придбання усіх факторів виробництва (сума постійних і змінних витрат).

Середні витрати – витрати в розрахунку на одиниць продукції.

Граничні витрати – це приріст витрат на виробництво кожної наступної одиниці продукції.

Іноді підприємства несуть незворотні витрати, тобто такі, що їх компанія не може відшкодувати. Прикладами таких витрат можуть бути такі, що здійснюються раз і назавжди і ніяк не компенсуються в разі припинення діяльності підприємства, а також втрачені можливості у зв'язки з хибними управлінськими рішеннями.

6.4. Дохід та прибуток підприємства.

Результатом господарської діяльності є отримання підприємцем винагороди у вигляді доходу або прибутку.

Прибуток являє собою винагороду підприємця за його організаційні здібності, управління виробництвом, інновації та ризиковий характер діяльності.

Валовий дохід (TR) – це виручка від виробництва та реалізації продукції. Він визначається за формулою (6.2).

$$TR = P \times Q, \quad (6.2)$$

де P – ціна товару;

Q – обсяг реалізованої продукції.

Бухгалтерський прибуток – це різниця між валовим доходом від реалізації продукції та сумою зовнішніх (явних) витрат.

$$\Pi = TR - TC,$$

де Π – прибуток бухгалтерський;

TR – валовий дохід від реалізації продукції;

TC – сукупні витрати (явні).

Економічний прибуток – це різниця між валовим доходом і сумою усіх економічних витрат (явних і неявних).

Нормальний прибуток – це мінімальний дохід, що дає можливість підприємцю здійснювати виробництво без збитків і залишитися в галузі. Він дорівнює сумі економічних витрат.

Балансовий прибуток – це той, що отриманий за всіма видами господарської діяльності підприємства. Він характеризує кінцевий фінансовий результат виробничої та невиробничої діяльності фірми. З нього сплачують податки, проценти за кредит та інші обов'язкові платежі.

Чистий прибуток – це та частина прибутку, що залишається після сплати обов'язкових платежів. Він є джерелом розширення і розвитку виробництва, виплати дивідендів по акціях та процентів по облігаціях, стимулювання праці працівників.

Нерозподілений прибуток – та частина прибутку, що залишається після розподілу чистого. Використовується для інвестування виробництва, є джерелом розширення, вдосконалення та оновлення виробництва.

Розглянемо приклад розрахунку суми чистого прибутку підприємства, якщо відома сума його виробничих витрат.

Задача 1.

Розрахуйте чистий прибуток компанії, валовий дохід якої склав – 50 000 грн за рік, витрати на виробництво та реалізацію продукції – 20 000 грн, сума податкових та інших платежів – 3 000 грн. Податок на прибуток – 25%.

1. Розрахуємо валовий прибуток підприємства: $50\ 000 - 20\ 000 = 30\ 000$ (грн).
2. Визначимо прибуток до оподаткування: $30\ 000 - 3\ 000 = 27\ 000$ (грн).
3. Знаходимо чистий прибуток: $27\ 000 - 27\ 000 * 0,25 = 20\ 250$ тис. грн.
Відповідь: 20 250 грн.

Ефективність господарської діяльності підприємства визначають за допомогою рівня прибутковості або рентабельності.

Джерелами прибутку підприємства є:

- раціональне використання ресурсів;
- мінімізація витрат на одиницю продукції (зниження собівартості);
- запровадження інновацій;
- прискорення оборотності коштів;
- наявність певного ступеню монопольної влади.

Функції прибутку:

- 1) рушійна сила виробництва;
- 2) інструмент ефективного використання та розподілу ресурсів;
- 3) засіб розподілу національного доходу;
- 4) стимулювання нововведень та інвестування.

Тести

1. Оберіть правильне визначення поняття «підприємництво».
 - а) відокремлена господарська одиниця, що забезпечує поєднання факторів виробництва з метою виготовлення товарів і послуг;
 - б) фактори виробництва, що перебувають у власності або розпорядження підприємця;
 - в) особа, яка здійснює підприємницьку діяльність;
 - г) самостійна, ініціативна діяльність, спрямована на виробництво товарів і послуг з метою отримання прибутку, що передбачає здійснення нововведень, використання власних коштів та готовність ризикувати.

2. Яка мета здійснення підприємницької діяльності?
 - а) отримання прибутку;
 - б) торгівля;
 - в) забезпечення робочими місцями;
 - г) захист оточуючого середовища.

3. Відокремлена господарська одиниця, що забезпечує поєднання факторів виробництва з метою виготовлення товарів і послуг – це:

- а) фірма;
- б) підприємство;
- в) корпорація;
- г) бізнесмен.

4. Що таке фірма?

а) відокремлена господарська одиниця, що забезпечує поєднання факторів виробництва з метою виготовлення товарів і послуг;

б) фізична особа, від імені якої підприємство здійснює свою господарську діяльність;

в) юридична особа, від імені якої підприємство здійснює свою господарську діяльність;

г) фізична особа підприємець.

5. Які існують види підприємств за формою утворення їх статутного капіталу?

а) одноосібна та партнерство;

б) унітарні та корпоративні;

в) національні та міжнародні;

г) комерційні, некомерційні.

6. Учасники якого товариства несуть відповідальність усім своїм майном?

а) повного;

б) ТОВ;

в) ТДВ;

г) змішаного (командитного).

7. Господарське товариство, співвласники якого несуть відповідальність тільки майном підприємства?

а) повне;

б) ТОВ;

в) змішане;

г) корпорація (акціонерне товариство).

8. Яке товариство складається з дійсних членів, які несуть відповідальність усім своїм майном, та членів-вкладників?

- а) повне;
- б) ТДВ;
- в) змішане (командитне)
- г) корпорація (акціонерне товариство).

9. Акціонерне товариство – це:

- а) товариство, співвласники якого несуть відповідальність майном підприємства;
- б) товариство, учасники якого несуть відповідальність своїм майном;
- в) підприємство, статутний капітал якого поділений на певну кількість часток рівної номінальної вартості;
- г) товариство, яке складається з дійсних членів, які несуть відповідальність усім своїм майном, та членів-вкладників.

10. За розміром підприємства поділяють на:

- а) державні, колективні, комунальні, приватні;
- б) великі, середні, малі;
- в) спільні, іноземні, національні;
- г) комерційні та некомерційні.

11. За національною приналежністю капіталу підприємства бувають:

- а) державні, колективні, комунальні, приватні;
- б) великі, середні, малі;
- в) спільні, іноземні, національні;
- г) комерційні та некомерційні.

12. За формою власності підприємства поділяють на:

- а) державні, колективні, комунальні, приватні;
- б) великі, середні, малі;
- в) спільні, іноземні, національні;
- г) комерційні та некомерційні.

13. Підприємство, в якому працює не більше 50 осіб вважається:

- а) великим;
- б) середнім;
- в) малим;
- г) мікропідприємством.

14. Тимчасове статутне об'єднання підприємств з метою фінансування здійснення певних завдань називається:

- а) асоціація;
- б) корпорація;
- в) консорціум;
- г) трест.

15. Договірне добровільне об'єднання підприємств, створене з метою централізації виробничих функцій, члени якого можуть бути учасниками інших об'єднань.

- а) альянс;
- б) асоціація;
- в) картель;
- г) синдикат.

16. Об'єднання однорідних підприємств, що реалізують виготовлену продукції через спільну контору – це:

- а) трест;
- б) синдикат;
- в) франчайзинг;
- г) пул.

17. Організація бізнесу, коли компанія передає певній фізичній особі чи компанії право на продаж продуктів та послуг цієї компанії має назву:

- а) бренд;
- б) гудвіл;
- в) роялті;
- г) франчайзинг.

18. Оберіть вірне визначення основного капіталу підприємства:

- а) частина капіталу, що частково переносить свою вартість на готову продукцію;
- б) вартість усіх ресурсів, залучених у виробництво;
- в) частина капіталу, що за один обіг переносить свою вартість на готову продукцію;
- г) сукупність факторів виробництва у розпорядженні підприємства.

19. Що являють собою витрати виробництва?

- а) вартість усіх ресурсів, залучених у виробництво;

- б) сукупність факторів виробництва у розпорядженні підприємства;
- в) різниця між валовим доходом та сукупними витратами підприємства;
- г) частина прибутку, що залишається після сплати обов'язкових платежів;

20. Виручка від виробництва та реалізації продукції – це:

- а) валовий дохід;
- б) бухгалтерський прибуток;
- в) чистий прибуток;
- г) постійні витрати.

Питання для самоконтролю

1. Що таке підприємницька діяльність? Які сфери діяльності вона охоплює?
2. В чому полягають основні відмінності між підприємством та фірмою?
3. Які ви знаєте види підприємств?
4. Перелічіть основні види товариств та наведіть їх коротку характеристику.
5. Що таке акціонерне товариство? Які види акціонерних товариств ви знаєте?
6. Розкрийте сутність поняття «асоціація». В чому полягає ключова відмінність асоціацій від інших структурних об'єднань підприємств?
7. Зробіть порівняльний аналіз вертикальних та горизонтальних концернів. Чому концерн сьогодні найбільш розповсюджена форма інтеграції компаній в світі?
8. В чому полягає сутність корпорації? Які права зберігають підприємства-члени корпорації?
9. Перерахуйте структурні об'єднання підприємств. Яка з усіх форм їх інтеграції є найбільш жорсткою?
10. Надайте характеристику холдингу, як структурному об'єднанню підприємств. Пригадайте приклади таких структурних об'єднань з економіки України.
11. Розкрийте сутність поняття «франчайзинг». Наведіть приклади таких компаній. В чому полягають особливості їх підприємницької діяльності?
12. Що являє собою капітал підприємства, як фактор виробництва?
13. В чому полягає відмінність між основним та оборотним капіталом?

14. Розкрийте сутність терміну «амортизація». З якою метою створюється амортизаційний фонд фірми? Зробіть порівняльний аналіз фізичного та морального зношення основного капіталу підприємства.

15. Що являють собою виробничі витрати? Наведіть класифікацію витрат.

16. Які види витрат виділяють в короткостроковому періоді?

17. Дайте визначення прибутку підприємства. В чому полягає різниця між прибутком і доходом?

18. Які бувають види прибутку? Охарактеризуйте кожний з них.

19. Перерахуйте та надайте характеристику основним джерелам прибутку підприємства.

20. Які функції виконує прибуток? В чому полягає сутність кожної з них?

Практичні завдання

Задача 1.

Первісна вартість споруди – 100 000 грн. Ліквідаційна вартість може скласти 10 000 грн. Очікуваний строк корисного використання – 5 років. Знайдіть амортизаційні відрахування за рік та суму місячних амортизаційних відрахувань, використовуючи лінійний метод амортизації.

Задача 2.

Агрохолдинг придбав устаткування, первісна вартість якого склала 330 000 грн. Ліквідаційна вартість може скласти 10 000 грн. Термін експлуатації – 4 роки.

Розрахуйте річну суму амортизації для кожного року роботи агрохолдингу, використовуючи кумулятивний метод нарахування амортизації.

Задача 3.

Знайдіть економічний прибуток автомобільного концерну, якщо за рік компанія випустила 200 000 одиниць вартістю \$20 000 за авто. Сума всіх економічних витрат компанії становлять \$50 000 за рік.

Задача 4.

Розрахуйте нерозподілений прибуток торгового дому, якщо валовий дохід підприємства склав – 30 000 грн за рік, витрати на виробництво та реалізацію продукції – 3 000 грн, сума податкових та інших платежів – 5 000

грн. Податок на прибуток – 25%. Яка сума прибутку залишиться у розпорядження підприємства, якщо по зобов'язанням потрібно виплатити 2 000 грн?